

Meslek Odaları

Av. M. Zeki İşlekel
zeki.islekel@emo.org.tr

Meslek odalarının bir hukuk kişiliği olarak yaşamımıza girmesi çok eskilere dayanır. Örneğin İstanbul Barosu, ilk başkanı olarak Aleksandre Meryemkulu'nun görev tarihini 1878-1880 tarihleri arasında olarak açıklamıştır. TMMOB'nin de kuruluşunu düzenleyen 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu 27 Ocak 1954 tarihinde kabul edilmiş, 04 Şubat 8625 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanun zaman içerisinde birçok değişiklik geçirmiştir. Örneğin 27.05.1959 tarih ve 7303 sayılı Kanun ile değişiklik geçirmiştir. Keza 19.04.1983 tarih ve 66 Sayılı KHK ile de değişiklikler geçirmiştir. Buna karşın Kanunun ana yapısı değişmemiştir.

1961 Anayasası öncesi dönemde bir anayasa kurumu olarak Odalar yer almamasına karşın 1961 Anayasası içerisinde meslek odaları doğrudan Anayasa içerisinde tanımlanmıştır. Nitekim 1961 Anayasasının 122. maddesi hükmünde "kamu kurumu niteliğinde" olarak tanımlanmışlardır. Ancak 1961 Anayasası içerisinde meslek kuruluşlarının görevleri hakkında bir açıklama yapılmamış ve bu konu kanunla yapılacak düzenlemelere bırakılmıştır. Örneğin "Memurluk Teminatı" başlıklı 118. maddede memurlar gibi, kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnat olunan hususun ilgiliye açıkça ve yazılı olarak bildiril-

mesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınmasının şart olduğu belirtilmiş keza memurların siyasi partilere ve sendikalara girememesi maddesinde ise meslek kuruluşlarının amaçlarından birinin "meslek menfaatlerini" korumak ve geliştirmek olduğu ve bunun kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

1982 Anayasası ise meslek kuruluşlarının görevleri hakkında 1961 Anayasasından farklı düzenlemeler getirmiştir. Halen yürürlükte olan 1985 Anayasasının 135. maddesinde meslek kuruluşlarının görev tanımları belli bir mesleğe mensup olanların; •Müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, •Meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, •Mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, •Meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak olduğunu belirtmiştir.

1982 Anayasası ile getirilen değişiklikler de meslek odalarının kuruluş kanunlarına aynen yansıtılmıştır.

6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu 1. maddesinde de Anayasanın 135. maddesinin hükmü 2. maddenin 2. paragrafının b alt bendi olarak düzenlenmiştir.

Bunlar dışındaki amaçlar ise, mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasına karar vermek ve meslek ve menfaatleri ile ilgili işlerde resmi

makamlarla işbirliği yapmak olarak belirtilmiştir.

Meslek odalarının en önemli özelliklerinden birisi de "bütün meslek mensuplarının üye olmalarının zorunlu olmasıdır". Üyelik zorunluluğuna ilişkin örneğin 6235 sayılı kanunun 33. maddesi 1954 yılındaki kanunun düzenlenmesinden beri olan hükmünü aynen korumuş ancak 19.04.1983 tarih ve 66 sayılı KHK ile yapılan değişiklikte, kamu kurumu ve kuruluşları ile iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşlarında asli ve sürekli olarak çalışan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarının meslek ve ihtisaslarıyla ilgili odaya girmeleri isteklerine bağlı tutulmuştur. Ancak, odaya üye olmayan bu meslek mensuplarının odaya üye olanlar ile aynı hak ve yükümlülükler sahip oldukları da yasada açıkça belirtilmiştir. Kısaca "üye olmama hakkına "sahip olan meslek mensupları", sadece aidat ödememekte, Genel Kurullara ve oda çalışmalarına katılmamakta, oy hakkına sahip olamamaktadır. Ancak oda disiplin yönetmeliklerine uymakla yükümlüdürler.

Kanunun 38. maddesinde ise, 33. maddedeki üye olma yükümlülüğünün yerine getirmeyen meslek mensuplarının "mesleki faaliyetten men edileceklerini" hüküm altına almıştır.

Anayasasının 135. maddesinde ve 6235 sayılı kanunun 2. maddesinde öngörülen koşullardan en önemlisi "Demokratiklik" ilkesidir. Bu ilkeye göre meslek mensuplarının zorunlu

olarak üye oldukları odaların organlarının belirlenmesine ilişkin seçimlerin, yargı gözetiminde yapılması ve demokratik olması esası getirilmiştir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi de bu ilkeye özel bir önem vermiş ve meslek odalarının organlarının demokratik ilkelere göre belirlenmesinin önemine ilişkin kararlara bir örnek Anayasa Mahkemesi'nin 1991/4 E ve 1991/45K sayılı ve 03.12.1991 tarihli kararıdır. Anılan karar 10.02.1992 tarih ve 21138 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Ankara 6. İdare Mahkemesinin itiraz yolu ile başvurduğu Türk Eczacılar Birliği Kanunu'nun 51. Maddesinin 2. Fıkrasının iptali istemi ile açılmıştır. İptali istenen madde;

Madde 51.- Büyük Kongre Eczacı

Odaları umumi heyetlerince ve gizli rey ile seçilen mümessillerden teşekkül eder.

Azası iki yüze kadar olanlar beş, iki yüzden fazla olanlar yedi mümessil ve aynı miktarda yedek seçerler" şeklindedir.

Anayasa Mahkemesi bu yasa hükmünü demokratiklik ilkesine aykırı bulmuş ve iptal etmiştir.

Mesleği gerek meslektaşların gerekse kamunun menfaatine olarak düzenlemenin yukarıda belirtilen açıklamalardan anlaşılacağı üzere meslek odalarının en önemli görevlerinden bir tanesidir. Aslında Anayasa'nın 135. maddesi ve 6235 sayılı yasanın 2. maddesi görevin bu şekilde özetlenebileceğini ifade etmekte ve bunu örneklemelerle ge-

nişletmektedir.

Bu anlamda meslek mensubu olanlar, kendi mesleklerinin, ortak menfaatlerine ve kamunun ortak menfaatlerine uygun olarak gelişmesini sağlamak için gerekli düzenlemeleri yapmak ile görevli olan ve tamamen demokratik esaslara göre belirlenen organlarını seçmekle görevlidir.

Tüm bu açıklamalar aslında meslek mensuplarının mesleklerini yürütürken aynı zamanda mesleğin ortak menfaatlere ve kamu menfaatlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamasını sağlayacak kuralların oluşmasına katkıda bulunmak görevi ile yükümlü olduklarını göstermektedir.

Sistem İşletmeye Kim Bakacak

Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş. İzmir İl Müdürlüğü Sistem İşletme Müdürlüğü bünyesine Müdür sıfatı ile Elektrik Mühendisi olmayan Elektrik Teknisyeni Personelin "yerine bakacaktır" ifadesi ile atanması işlemine karşı İzmir 3. İdare Mahkemesi nezdinde dava açılmış ve açılan davada EMO'nun personel atamasına karşı dava açma ehliyetinin bulunmadığı gerekçesi ile davamız reddedilmiş idi. Bu karar EMO tarafından temyiz edilmiştir.

Bu kez anılan teknisyen personel müdür kadrosuna TEDAŞ tarafından atanmış ve bu atama işlemine karşı da bu kez İzmir 4. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır. İzmir 4. İdare Mahkemesi tarafından davamız kabul edilmiştir. Anılan karar da TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilmiştir.

Bu kez TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından TEDAŞ Personel Yönergesinde değişiklik yapılarak aynı personel aynı göreve yeniden atanmıştır. Bu karara karşı da Danıştay 10. Dairesi nezdinde dava açılmıştır. Bu dava henüz sürmektedir.

Diğer taraftan söz konusu personelin atanması işleminin iptaline ilişkin İzmir 4. İdare Mahkemesi kararı nın temyizi üzerine Danıştay 5. Dairesi tarafından "Odanın atama işlemlerine karşı dava açmada dava ehliyeti bulunmadığı" gerekçesi ile Yürütmenin Durdurulması kararı verilmiştir. Bu karara karşı Danıştay İdari Dava daireleri Kurulu nezdinde itiraz edilmiştir.

İzmir 3. İdare mahkemesinde açılan ancak odanın dava ehliyeti bulunmadığı için reddedilmiş olan davamızda ise, Danıştay 5. Dairesi tarafından karar Onanmış ,bu kez odamızca karar düzeltme isteminde bulunulmuştur. Bu dosyadaki karar Düzeltme incelemesinde Danıştay 5. Dairesi tarafından odamızın yetkili olduğu görüşü ile 3. İdare mahkemesinin kararı Bozulmuştur.

Bozma üzerine dosya İzmir 3. İdare Mahkemesine iade edilmiş olup, yargılama 3. İdare Mahkemesinde devam etmektedir.

Sonuç olarak Danıştay 5. Dairesi en son kararı ile bir personelin atanması konusunda Elektrik Mühendislerinin Tekel hakkını ihlal eden işleme karşı iptal isteminde bulunan EMO'nun dava ehliyeti bulunduğu karar vermiştir.

Buna karşın konu ayrıca 4.İdare Mahkemesi dosyası nedeni ile Danıştay İdari Dava Daireleri kurulunda ve son işlem dolayısı ile de Danıştay 10. Dairesi nezdinde de görülmektedir.